

เห็นธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๓๑๕. มันไม่มีเนาะ

ถาม : ๓๑๖. เรื่อง “สงสัยในพุทธพจน์ครับ”

หลวงพ่ : มันมีคำถามนะ ข้อ ๑. เขาบอกว่า

ถาม : สงสัยข้ออ้างอิงที่อ้างอิงจากพุทธพจน์ที่มีอยู่ว่า

๑. ผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นยอมชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นยอมได้ชื่อว่าเห็นธรรม

ถ้าทางโลกเขาบอกว่าเป็น วัฏกถิ เป็นความจริง เป็นบุคคลเห็นธรรมก็ยอมเห็นเรา บุคคลเห็นเราก็มั่นใจเห็นธรรม (นี่เขาว่า เขาพูดของเขา)

๒. เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะเห็นตถาคตชั่วเวลาที่กายของตถาคตยังดำรงอยู่ เมื่อกายแตกสิ้นแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เห็นตถาคต

หลวงพ่ : นี่คำถามเขานะ

ถาม : ๑. โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นยอมเห็นเราตถาคต ผู้ใดเห็น ผู้นั้นยอมชื่อว่าเห็นธรรม เป็นในลักษณะบุคคลาธิษฐาน

หลวงพ่ : เปรียบเทียบสอนจากคำถามของเราไง นี่พูดถึงข้อที่ ๑.

ถาม : ๒. แล้วประโยคที่ว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะเห็นตถาคตชั่วเวลาที่
 ภายของตถาคตดำรงอยู่ เมื่อกายแตกสิ้นชีพแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เห็น
 ตถาคต เทวดาและมนุษย์ที่ว่านี้ไม่ได้หมายรวมถึงพระอรหันต์ที่ดำรงขันธอยู่ด้วยหรือไม่
 ครับ?

หลวงพ่ : ธรรมะ นี้เวลาศึกษามาแล้วมีการศึกษา “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”
 เป็นคำพูดของกรรมฐานนะ นี้อยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าเป็นกรรมฐาน

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

ธรรมคืออะไร? ผู้ใดเห็นเรา นี้เราหมายถึงใคร? ถ้าเรานะ ถ้าเรานะเราหมายถึงตัว
 เรา เราหมายถึงเรา เราเห็นเรา เราเห็นธรรม ไม่ใช่ ถ้าเราเห็นเรานะ ถ้าเราพุทโธ พุทโธ
 พุทโธจนจิตเราเป็นสมาธิเราจะเห็นเรา โดยธรรมชาติใช่ไหม? โดยสามัญสำนึกทางโลก
 เราคือใคร? เราคือ นาย ก. นาย ข. นาย ก. นาย ข. นี้คือเรา แต่ความจริงมันไม่ใช่ นี่เป็น
 สมมุติ นี่เป็นสมมุติไฉน

สมมุติ จริงตามสมมุติใช่ไหม? นาย ก. นาย ข. นี้จริงตามสมมุติ นาย ก. นาย ข. มี
 สิทธิตามกฎหมาย มีสิทธิรับมรดก มีสิทธิทางสายเลือด มีสิทธิหมด แต่เวลาคนๆ นั้นตาย
 ไปนะ คนนั้นก็ส่งต่อไป เห็นไหม มันเป็นเรื่องทางโลก แต่ถ้าเป็นเราอย่างนี้ เราอย่างนี้
 ในทางธรรม เราคือกิเลส เราคืออัตตา

อัตตาและอนัตตา โดยธรรมชาติทุกคนมันต้องมีอัตตา อัตตาเกิดจากอะไร? อัตตา
 เกิดจากฐิติจิต ฐิติจิต จิตที่มาก็คือเป็นมนุษย์นี้มีตัวตน ภวาสวะ ตัวภพ ตัวสถานที ถ้าตัว
 ภพ ตัวสิ่งที่มีอยู่ ถ้าสิ่งที่มีอยู่ สสาร สสารเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต สสารนี้มันไม่รู้จักตัวมันเอง
 นักวิทยาศาสตร์ต่างหากจะรู้ค่าของสสาร ตัวจิต ตัวจิตนี้ตัวของมันเอง มันรู้จักตัวมันเอง
 ไหม?

ตัวจิต โดยจิตแท้ๆ จิตเดิมแท้ที่ผ่องใส จิตเดิมแท้มันก็เป็นสสารอันหนึ่ง เป็นธาตุ
 รู้ แต่ธาตุรู้ใครไม่เคยเจอมัน ใครไม่เคยพบมัน แต่ธาตุรู้นี้เป็นธาตุที่มีชีวิต เห็นไหม ธาตุรู้
 สสารที่ไม่มีชีวิต กับสสารที่ไม่มีชีวิตนี้แปลกมาก เป็นสิ่งที่แปลกมาก แต่สิ่งที่แปลกมาก

เห็นไหม ตัวจิตนี้ตัวสำคัญมาก ถ้าตัวสำคัญมาก ตัวนี้เพราะมีภวาสวะ มีภพ ถ้ามีภพ
ขึ้นมา ตัวภพ เห็นไหม ภวาสวะ กิเลสสวะ อวิชชาสวะ

ในเมื่อภพมันเป็นกิเลส ภพมันเป็นกิเลสชนิดหนึ่ง กิเลสสวะ กิเลสคือค้นหา
ความทะยานอยาก อวิชชาสวะคือความไม่รู้ ภวาสวะคือภพ คือสิ่งที่มี สิ่งที่มี ตัวสสารนี้
ตัวภพ ตัวภพตัวนี้ตัวกิเลส แล้วถ้าผู้ใดเห็นเรา เห็นเราก็ก็นึกถึงกิเลสไป แต่มันไม่เห็น
ธรรมดามันไม่เห็น พอไม่เห็นพระพุทธเจ้าถึงสอนไป เวลาพระพุทธเจ้าสอนธรรมแบบนี้
เห็นไหม ที่สอนโมฆราช

“เธอจงมองดูโลกนี้เป็นความว่าง”

นี่เวลาทุกคนถ้ามีสติ มีปัญญา ถ้าจิตมีหลักมีเกณฑ์แล้วจะบอกว่าให้มองโลกนี้
เป็นความว่าง เป็นความว่างคือสิ่งที่ไม่มีความตัวตน ถ้าสิ่งที่ไม่มีความตัวตนมองโลกนี้ก็
เป็นความว่าง แต่เวลาคนมองไปแล้วนี่เอาอะไรมอง? มองไปแล้วมันเกิดความรู้อะไร? ถ้ามันมอง
ไปแล้วมันเกิดความรู้ เกิดความรู้คือเกิดปัญญา เกิดปัญญามันจะเห็นสิ่งนี้เป็นไตรลักษณ์
เป็นไตรลักษณ์ คือสิ่งที่คงที่มันไม่มี มันมีการเปลี่ยนแปลง เห็นไหม นั่นละสิ่งนั้นเป็น
อนัตตา

สัพเพ ธัมมา อนัตตา อนัตตาคือขณะ ขณะที่ก้าวเดิน หลวงตาบอกว่า “เป็นการ
ก้าวเดิน” มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ นิพพานถึงจุดแล้วไม่มีการก้าวเดิน นิพพานมันถึง
ไม่ใช่ ไม่ใช่อัตตา ไม่ใช่อนัตตา ไม่ใช่ทั้งสิ้น แต่ถ้าเป็นอัตตา อัตตาคือตัวตนของเรา

ฉะนั้น บอกว่าคำว่า “เห็นเราๆ” เห็นเรานี้เห็นอะไร? นี่ไงแม้แต่คำถาม ความ
เข้าใจของผู้ถามก็ถามว่า นี่พอเข้าใจว่าถ้าเห็นเราเห็นตถาคต แล้วเขาเห็นเรา คำว่าเราดี
เป็นวิทยาศาสตร์ไหม เป็นวิทยาศาสตร์ว่าเรานี้คืออะไร? เรานี้คืออะไร? เรานี้คือตัวตนของ
เราหรือเปล่า? ทีนี้เรานี้เป็นบุคคลาธิฐาน คือเป็นตัวอย่างหรือเปล่า? นี่ส่งออก เห็นไหม
ส่งออกหมายถึงว่าถามปัญหาแล้วย้อนออกมาเป็นโลก แต่ถ้าเป็นธรรมนะ

“ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นตถาคต”

เห็นตถาคตคือตัวธรรมะไง ถ้าตัวธรรมะผู้ใดเห็นธรรม ธรรมมีอันเดียว แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วมีรัตนะ ๒ มีพระพุทธรูปกับพระธรรม มีพระพุทธรูปกับพระธรรมใช่ไหม? แต่ในเวลาพระพุทธรูปแสดงธรรมจักร พอแสดงธรรมจักรนี้พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม พอพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม นี่เห็นธรรม

นี่ไง “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต”

พอไปเห็นธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลื้มใจมาก เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะปรารถนามา ๔ อสงไขย สร้างบุญญาธิการมาหาศาล พระโศภิต์นะ พระโศภิต์เป็นหัวหน้า เป็นผู้เสียสละมหาศาล เสียสละชีวิตมาแล้ว จนนับครั้งไม่ได้ เสียสละแล้ว เสียสละอีก เสียสละอยู่อย่างนั้นแหละ เสียสละจนจิตใจมั่นคง พันธกรรมของใจ ใจนี้หนักแน่นมั่นคง แล้วอยากจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ แล้วพอรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ พอบุญญาบารมีเต็มขึ้นมา เห็นใหม่ นี่เวลาเกิดที่สวนลุมพินี

“เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย”

ทารกเพิ่งคลอดออกมาวันนั้น ยังไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่า “เราเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” นี่พูดอย่างนี้ได้เพราะอะไร? เพราะจิตใจมั่นคงมา เห็นใหม่ หลักเกณฑ์ในใจนี้มั่นคงแข็งแรงมากเลย แต่ แต่ยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนะ เพราะพระเจ้าสุทโธณะยังให้มีครอบครัว ยังมีสามเณรหุลนะ ยังไม่ได้ออกตรัสรู้ ยังไม่ได้ออกปฏิบัติธรรม เวลาออกปฏิบัติธรรม นี่ออกปฏิบัติธรรมอีก ๖ ปี ๖ ปีนี้พอปฏิบัติไปถึงเต็มที ไปศึกษาเล่าเรียนกับทางวิชาการที่โลกนี้มี

สิ่งที่โลกนี้มี ศาสตราองค์อื่นเขามีอยู่แล้วไปศึกษากับเขา ไม่มีความจริงเลย ไม่มีความจริงเพราะอะไร? ไม่มีความจริงเพราะจิตใจที่มั่นคงนี้ไง แต่ถ้าจิตใจที่ไม่มั่นคงนะไปศึกษากับเขาใช่ไหม? พอศึกษากับเขา เขาเป็นหมู่พวกกับเขา เขารับรองคำประกัน คือเป็นพวกเดียวกันแล้ว เป็นพวกเดียวกันแล้ว แล้วรับรองกัน อาหารคาบส อุทกคาบสบอก ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความรู้เสมอเรา เป็นอาจารย์สอนได้

มีคุณค่าเท่าเรา มีคุณค่าเท่าอาจารย์ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เอาๆ ไม่เอาเพราะมันไม่เป็นความจริง เพราะอะไรล่ะ? เพราะจิตใจที่มันคง พอมันคง เห็นว่า ไปปฏิบัติกับเจ้าลัทธิต่างๆ มาแล้วมันไปไม่รอด ไปไม่รอดหรือ มันเป็นเรื่องโลกๆ มัน เป็นอภิญญา อภิญญาเหมือนกับสมาบัติ คำว่าสมาบัติ อภิญญานี้มันเป็นกำลังของจิต กำลังของจิตก็เหมือนเราเป็นนักกีฬา ถ้าเราฝึกซ้อมดี กำลังเราดี แล้วถ้าเราไม่รักษาความ ฝึกไว้มันจะพิตตลอดไปไหม? ไม่ได้หรือ

จิตใจจะดิขนาดไหน สูงส่งขนาดไหนนะ มันก็เป็นอนิจจัง มันแปรสภาพ มันเป็น ความจริงไม่ได้ พอเป็นความจริงไม่ได้ พอท่านมาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาของท่านเอง พอไป ศึกษาท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมา พอตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเนี่ยมันมหัศจรรย์ มาตรัสรู้ธรรมด้วย มรรคญาณในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไงเห็นธรรมๆ

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

นี่ไงเห็นธรรมก็เห็นตถาคต เพราะตถาคตคือตัวธรรม เพราะตถาคตเป็นผู้บรรลุ ธรรม นี่พอบรรลุธรรมขึ้นมา ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต พอบรรลุธรรมขึ้นมา ตรัส รู้ธรรมขึ้นมา นี่มีรัตนะ ๒ เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับธรรมะ ที่เขาบอก ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะที่มีอยู่แล้วโดยดั้งเดิม มีอยู่แล้ว ใครไปเอาความจริงนั้นมา เปิดเผยล่ะ? มีอยู่ มีอยู่อย่างไร? มีอยู่ มีอยู่ที่ไหน? แล้วอะไรมีอยู่ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ (หัวเราะ)

ธรรมชาติก็ทำให้ฝนตกแดดออกกันอยู่นี่ไง ธรรมชาติก็นี่ไง น้ำท่วมอยู่นี่ก็ ธรรมชาติไง นี่ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นสังขธรรมนะ แต่เวลาธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหนือธรรมชาติ เหนือธรรมชาติตรงไหน? เหนือธรรมชาติ ตรงที่มันไม่เกิด ไม่ตายไง ถ้าเป็นธรรมชาติมันแปรปรวน ถ้าเป็นธรรมชาติมันยังหมุนอยู่

ธรรมชาตินะ คุณสิธรรมชาติมันหมุนของมัน แต่ถ้าเหนือ เหนือนี้มันเหนือ กฎเกณฑ์ เหนือทฤษฎี เหนือความเป็นจริงทั้งหมด ทีนี้พอพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แบบนี้แล้ว พระพุทธเจ้าอ่อนอกอ่อนใจว่าจะสอนได้อย่างไร? เพราะมันแบบว่า เราจะ สอนสิ่งที่เป็นสิ่งที่เป็นการคาดหมายไม่ได้ การจินตนาการไม่ได้ การทำสิ่งใดไม่ได้

แต่ แต่รู้ด้วยพระอัญญาโกณฑัญญะ รู้ด้วยผู้มีบารมี ผู้มีจิตใจเข้มแข็ง แล้วจิตใจเวลาเข้มแข็งแล้ว นี่เวลาใช้ปัญญา ปัญญาในพุทธศาสนานี้เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา

ปัญญาเกิดจากการภาวนา เห็นไหม เราดูทักษะในวิชาซีพีลี ทักษะในวิชาซีพี เห็นไหม คุณกฤษฎาหมาย คุณกวีวิทยาศาสตร์เขาต้องการให้ทุกคนมีความรู้เหมือนเขา แต่มีความรู้เหมือนเขา มันก็มีความรู้ด้วยการเดินตาม การเดินตามคือศึกษาทางวิทยาศาสตร์จากเจ้าทฤษฎี หรือการทดสอบนั้น แต่ไม่สามารถต่อยอด ไม่สามารถต่อยอด ความคิดบุกเบิกใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาไม่ได้

ฉะนั้น เวลาภาวนาขึ้นไป นี่ภาวนามยปัญญา เห็นไหม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก ในวิชาการที่เราศึกษากันอยู่ที่นี่ นี่มันศึกษาทางวิชาการ แต่ความรู้จริงมันอยู่ไหน? ถ้าความรู้จริง เวลามันปฏิบัติขึ้นมา นี่ไงที่ว่าพระพุทธเจ้าอ่อนอกอ่อนใจไป จนทอดธุระเลยนะ จนพรหมมานิมิตต์ นี่อาราธนาให้แสดงธรรมๆ พระพุทธเจ้าจะไม่แสดงธรรม ฉะนั้น ผู้ใดเห็นธรรม ธรรมอันนั้นแสดงธรรมอันนี้ นี่ธรรม ธรรมคือสัจจะความจริง

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

ธรรมอันนี้กับความรู้สึก ความนึกคิดของเรา เห็นไหม ถ้าเป็นตัวตน ผู้ใดเห็นเรา เราก็คือเรา เราคือกิเลสหมด เราคือภวาสวะ ถ้าเป็นเรานะ เวลาคนทำความสงบของใจ ถ้าจิตสงบนี้ พอที่ว่านาย ก. นาย ข. เวลาไป นี่พอไปถึง เอ๊ะ! พอ เอ๊ะ! คือตัวจิต พอจิตเข้ามาถึงตัวจิต ตัวจิตคือตัวต้นข้าว คือตัวต้นเหตุหมดเลย ถ้าตัวต้นเหตุจะทุกอย่างเกิด

ความคิดยังไม่ใช่เลย ความคิดเกิดจากจิต ความคิดนี้ ความคิดเป็นเราไหม? ความคิดเกิดดับๆ สิ่งใดที่เกิดดับมันไม่ใช่ตัวมัน แล้วตัวจิตตัวเกิดดับไหม? จิตเดิมแท้มันเกิดดับไหม? พอเข้าถึงจิตเดิมแท้แล้วไปแก้กันที่นั่น ถ้าไปแก้ที่นั่น นี่ตัวธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต นี่คำว่าธรรมนะ

นี่เขาบอกผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นได้ชื่อว่าเห็นเรตถาคต แล้วเขาบอกว่า เป็นบุคลาธิษฐาน เป็นธรรมะต่างๆ อันนั้นเรื่องหนึ่ง แล้วอย่างนี้ข้อที่ ๒.

ถาม : ๒. เทวดาและมนุษย์จะเห็นตถาคตช่วงเวลาที่กายของตถาคตยังอยู่ เมื่อกายแตกสิ้นไปแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เห็นตถาคต

หลวงพ่ : ไม่เห็นหรอก อย่างเช่นมนุษย์ตาย อย่างเช่นเราปุณฺณนี้เราตาย เวลาเราตายนะ ถ้าคนทำใจได้จะตายสงบ ถ้าคนทำใจไม่ได้จะตายไปด้วยความวิตกกังวล วิตกกังวลคืออะไร? วิตกกังวลคือความคิด เห็นไหม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

รูปคืออารมณ์ความรู้สึก

เวทนาคือความคิดบวกและลบ

สัญญาคือสิ่งที่เรารู้อยู่ สัญญาคือข้อมูลที่จำได้ ตั้งแต่เด็กเรามีสมบัติอยู่ที่ไหน? ใครเป็นหนี้เป็นสิน นี่มันจะต้องปลัดพราก

สังขารคือความปรุงแต่ง จะเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ ความคิด ความปรุงนี้มันจะเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ตามแรงปรารถนา

วิญญาณรับรู้นี้

สิ่งที่ขั้น ๕ เราต้องปลัดพรากจากมัน เห็นไหม นี่มันไปกับเรา มันคิดวิตกกังวล แต่มันก็ไปกับเรา แต่เวลาพระอรหันต์จะตายนะ เวลาพระอรหันต์จะตายมันไม่มีสิ่งนี้เลย รูปคือความรู้สึกนึกคิดดับหมดแล้ว ความคิดแง่บวก แง่ลบมันรู้เท่าหมดแล้ว สัญญาข้อมูลที่ในหัวใจมันได้ตัดรากขาดหมดแล้ว ความคิดสังขารวิตกกังวลที่จะเป็นไป ไม่เป็นไปมันไม่มีอีกแล้ว ไม่มีคือไม่เกิดไม่ดับใจ ถ้ามันมีนะ เพราะมันยังมีเราใช่ไหม? มีเรา มีภาระรับผิดชอบ มีสิ่งดี สิ่งชั่วที่อยู่ในใจจะต้องชดใช้ นี่มันต้องไป นี่สังขารมันขาดหมดแล้ว ขาดตั้งแต่กิเลสมันขาด

ฉะนั้น วิญญาณนี้ไม่ต้องพูดถึง วิญญาณมันเป็นสิ่งอายตนะภายนอก วิญญาณเกิดจากความรู้สึกนึกคิด มันไม่ใช่ปฏิสนธิวิญญาณ เพราะตัวปฏิสนธิวิญญาณมันได้ทำลายแล้ว พอมันทำลายแล้วนี่มันทำลายที่นี้ พอมันทำลายที่นี้ เห็นไหม ขั้น ๕ เป็นภาวะการา หเว ปญฺจกฺขนฺธา ความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นภาวะ เป็นภาวะความรับผิดชอบที่มีอยู่

เหมือนเราเกิดเป็นมนุษย์ใช่ไหม? มนุษย์ก็คือมนุษย์ แต่มนุษย์ที่สะอาดแล้ว ร่างกายความเป็นอยู่ก็คือมนุษย์ แต่จิตใจมันไม่ใช่ แต่เราเป็นมนุษย์ปุถุชน เราเป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์มีกิเลส มีความวิตกกังวล มีทุกอย่างในหัวใจแบกรับไปหมดเลย ทีนี้เวลาตาย ไปมันก็เลยละล้าละลัง แต่เวลาพระอรหันต์ตายอีกเรื่องหนึ่ง มันไม่เป็นแบบนี้ ฉะนั้น สิ่งที่ว่า

ถาม : เทวดาและมนุษย์จะเห็นตถาคตต่อเมื่อมีร่างกาย

หลวงพ่ : ถูกต้อง ถูกต้องเพราะอะไร? เพราะมนุษย์เห็นรูปร่างได้ นี่เราเห็นกันได้ รูปร่างระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แต่เวลาเพื่อนมนุษย์ตายไปแล้วนี่เราไม่เห็น แต่เทวดา เห็นนะ เห็นจิตวิญญาณ แต่เวลาเทวดาจะไม่เห็นตถาคตต่อเมื่อตายไปแล้ว ถ้ามนุษย์นี้ ตาย คนเรานี้มนุษย์คนใดก็ได้เป็นคนที่มีคุณประโยชน์มาก ทำความดีมาก แล้วจิตใจเขา อยู่กับความดีของเขา คนถ้าทำคุณงามความดีมากนะ แต่เวลาตายนี้ไหลไปคิดถึง ความ วิตกกังวลที่เคยทำความชั่วไว้ ไปเกิดในนรกก่อนนะ แล้วพอพ้นจากนรกถึงเป็น เทวดา

แต่ถ้าคนทำคุณงามความดีไว้มาก เวลาจะตาย เห็นไหม คนโบราณเขาบอกเวลา คนจะตายให้นึกถึงพระๆ นึกถึงคุณงามความดี คุณงามความดีคือความคิด สัญญาอารมณฺ์ นี่จิตเกิดตามนั้น ถ้าจิตเกิดตามนั้น นี่คนๆ นี้เป็นคนทำคุณงามความดีมาก เวลาตายไป แล้วจิตเขาอยู่กับคุณงามความดีของเขา เวลาเขาตายไปด้วยอารมณฺ์ความรู้สึกที่ดีๆ เขาจะ ไปเกิดเป็นเทวดา ทีนี้เทวดาเขาก็มีจิตวิญญาณใช่ไหม? ถ้ามีจิตวิญญาณ เขาก็จะเห็นจิต วิญญาณของคนที่ตาย

ฉะนั้น นี่เวลามนุษย์เห็นร่างกายตถาคตได้ แต่เทวดาเขาก็เห็นร่างกายของเทวดา ได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตายแล้วทำไมเทวดาไม่เห็นล่ะ?

เขาบอกว่า “เทวดาและมนุษย์จะไม่เห็นตถาคต ถ้าตถาคตละกายไปแล้ว คือ ตถาคตตายไปแล้ว”

เพราะว่าเวลาจิตนี้ภาวสะใจ จิตนี้เวลาไปเกิด เห็นใหม่ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมในวิภวภูติ กามภพ รูปภพ อรูปภพ กามภพตั้งแต่เทวดาลงมา อรูปภพนี้ พรหม รูปภพ-อรูปภพ ทั้งเทวดาและมนุษย์ด้วย

ฉะนั้น สิ่งที่มีมนุษย์นี้ ถึงจะเป็นจิตวิญญูณ เป็นนามธรรมก็เห็นใจ เทวดาเห็นพวกเขาได้ แต่เวลาพระพุทธเจ้านิพพานแล้วทำไมไม่เห็นล่ะ? ไม่เห็น เพราะจิตนั้นมันไม่ไปเกิดใจ จิตนั้นมันไม่ไปเกิดเป็นเทวดาใจ จิตนั้นมันไม่ไปเกิดเป็นพรหมใจ จิตนั้นมันภาวสะ ตัวภพได้ทำลายแล้วใจ ผู้ใดเห็นธรรม นี้ธรรมอันละเอียดใจ ฉะนั้น เทวดาถึงไม่เห็น

มนุษย์ก็ไม่เห็น เทวดาก็ไม่เห็น นี่มันเป็นความจริงอยู่แล้ว มันเป็นความจริงอยู่แล้วแต่ความจริงของธรรมใจ แต่เราเอาความรู้สึกนึกคิดทางโลก ทางวิทยาศาสตร์ ทางที่เรารับรู้ได้ แล้วเราก้ไปคาดหมายกันใจ เราไปคาดหมายกันเองว่าจะต้องเป็นแบบนั้น ฉะนั้น พอไม่เป็นแบบนั้น นี่ถึงต้นเหตุใช่ไหม? ทีนี้พอลำถาม คำถามมาบอกว่า

ถาม : คนทั่วไปเข้าใจว่าอย่างนั้น เขาว่าเป็นบุคคลาธิษฐาน เป็นต่างๆ

หลวงพ่อก : ไม่ใช่ ไม่ใช่หรอก แล้วคำถามนี้เราไม่อ่านหมด เพราะเราไม่อยากจะให้มัน เพราะว่านี่เขาถามมาแล้วแล้วทำไมครูบาอาจารย์เรา หลวงปู่มั่น ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอนุโมทนา อ้าว องค์หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอะไรล่ะ? แล้วอนุโมทนา นี่เราจะบอกว่าวิภวภูติที่สูง-ต่ำกว่ากัน ถ้าวิภวภูติระดับนี้ นี่มนุษย์ก็รับรู้เรื่องของมนุษย์ได้ เทวดาก็รับรู้เรื่องของเทวดาได้ พรหมเขาก็รับรู้เรื่องของพรหมได้ แล้วผู้ที่สิ้นกิเลสเขาก็ต้องรู้เรื่องของผู้ที่สิ้นกิเลสได้ อันนี้มันข้อยกเว้น

มันข้อยกเว้นหมายถึงว่าในพระไตรปิฎกนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สอนคนมีกิเลส สอนคนที่ไม่มีกิเลส พยายามต่อสู้กับตนเองนะ พยายามต่อสู้กับตนเอง เอมรรคญาณ เอมสติปัญญาของเราเข้าไปในใจของเรา แล้วไปชำระล้างสิ่งที่เป็นอวิชชา เป็นความไม่รู้ในหัวใจของเรา เราต่อสู้กับสิ่งนี้ ถ้าต่อสู้กับสิ่งนี้ กระบวนการสิ่งนี้จบสิ้นไปแล้ว นี่มันจะรู้ผู้ใดเห็นธรรม เห็นธรรม เห็นความเป็นจริงมันก็เข้ากันได้ พอเข้ากันได้มันก็เป็นทางเดียวกัน

ฉะนั้น ไม่ต้องมาสงสัยสิ่งนี้ แล้วจะไม่พูดให้มันลึกลงไปกว่านี้ ถ้าลึกลงไปกว่านี้เราก็จะเป็นจำเลยของโลก ต้องให้โลกมาตั้งคำถามอยู่ทุกวันๆ นี่ไม่ไหว ถ้าเราพูดไปอีกมันก็เป็นจำเลยของโลกเลย ทำไมหลวงพ่อบอกอย่างนั้น? ทำไมหลวงพ่อบอกอย่างนั้น? อ้าว ไอ้ที่ว่าอย่างนี้ คำถามที่ถามมาว่าทำไมเป็นอย่างนั้น? ทำไมหลวงปู่มันเป็นอย่างนั้น?

อันนี้มันเป็นบุคลาธิษฐาน มันเป็นเรื่องที่เรายกเป็นตัวอย่างขึ้นมา ในเมื่อคำถามเขาสงสัยประเด็นใด เราก็จะมีเหตุ มีผลเพื่อไปชำระความลึกลงสงสัยเขาเป็นประเด็นๆ ไป ฉะนั้น สิ่งที่เป็นประเด็นมันก็ไปแก้ความลึกลงสงสัยของผู้ถาม ของคนๆ นั้นมันก็จบไปแล้ว

ฉะนั้น สิ่งที่มีมันเป็นประโยชน์ เหมือนการให้ยา หมอให้ยาคนไข้ คนไข้ได้หายจากโรคนั้นแล้ว ยานั้นเพื่อคนไข้คนนั้นก็จบไป ทีนี้คนไข้ไม่ได้เป็นไขก็ไปเอายาชนิดนั้นมา บอกว่ายาชนิดนั้นจะรักษาโรคอย่างนี้ๆ ได้ไหม? ยาชนิดนั้นๆ ให้เป็นไขก่อน ให้ไม่สบายก่อนแล้วค่อยมาถามหาว่าไอ้ฉันบอกเลยยาอย่างนั้นชนิดนั้นใช้อย่างไร?

ฉะนั้น สิ่งที่มีมันเป็นเรื่องหลวงปู่มัน เรื่องครูบาอาจารย์ยกไว้ เวลาเรายกเรื่องครูบาอาจารย์มาเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่าง เป็นคตินิยม แต่พระกัศสปะ พระกัศสปะนะถือ ธุดงค์วัตร เห็นไหม อายุเท่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๘๐ ปีเหมือนกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถาม

“กัศสปะเอ๋ย เธอก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ทำไมเธอต้องถือธุดงค์ด้วยล่ะ?”

นี่พระกัศสปะบอกว่า “ข้าพเจ้าทำเพื่อเป็นคตินิยม ไว้กับอนุชนรุ่นหลังได้เป็นคติแบบอย่าง ข้าพเจ้าไม่ได้ทำเพื่อข้าพเจ้าเลย”

เพราะพระกัศสปะเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์ไม่มีกิเลส พระอรหันต์ไม่มีกิเลสจะลงธาตุขันธ์อย่างใดก็ได้ แต่มันเป็นที่อำนาจวาสนาของคน ถ้าเป็นผู้ที่ไม่มีกิเลส แต่เพื่อประโยชน์กับสังคมโลก สังคมต่อไปในอนาคต มันอยู่ที่อำนาจวาสนาว่ามี มันเป็นเรื่องธรรมดาใจ เรื่องธรรมดาความเคยชิน อย่างเช่นพระอรหันต์ พระอรหันต์ชำระกิเลสได้นะ แต่ชำระนิสัยไม่ได้ ดูพระสารีบุตรสิ พระสารีบุตรเวลาเขานิมนต์ไป เห็น

ไหม ไปร่องสวนยังกระโดดข้ามร่องสวนไป ดูอย่างสันตกายไม่ได้เป็นพระอรหันต์ แต่สงบเสงี่ยมจนคนเข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์

นี่สิ่งนี้สิ่งที่ว่าละกิเลสได้ แต่ความเคยชินอันนั้น ความเคยชินมันก็คือความเคยชิน ฉะนั้น ถ้าพระอรหันต์ไม่มีกิเลสแล้ว ความเคยชินอย่างนั้น หรือทำความสะดวกสบาย โดยที่ไม่ผิดกรรมวินัยก็ได้ แต่ถ้าครูบาอาจารย์บางองค์ เห็นไหม ท่านทำของท่านเพื่อประโยชน์กับผู้ที่เอาเป็นคติแบบอย่าง ก็เหมือนกัน ฉะนั้น สิ่งที่ว่าครูบาอาจารย์เราที่ยกขึ้นมาตอนนี้มันจบ อย่าเอาไปเทียบกับคนอื่น เราไม่ใช่จำเลยของใครนะ เราไม่ใช่จำเลยของโลก เราไม่ใช่จำเลยของใคร

ฉะนั้น เรื่องที่ว่าเราพูดไปแล้วจะเอาคำพูดนั้นกลับมาถาม เห็นไหม ทำไมเป็นอย่างนั้น? ทำไมเป็นอย่างนั้น? เพราะเราให้ยา ให้ยาเฉพาะบุคคลคนนั้น ถ้าคำถามเขามีปัญหาма เราก็ตอบปัญหาแล้วก็ยกตัวอย่าง ตัวอย่างอย่างนี้ เหตุผลให้เขาเห็นได้ พอเขาเห็นได้ พอจิตใจเขาปล่อยวาง จิตใจเขาเข้าใจได้ นั่นแหละคือความปรารถนาของเรา ความปรารถนาคือแก้ความดั่งเลสสงสัย แก้ความวิตกกังวลของคน นี่คือน้ำที่ คือน้ำที่ เราทำเพราะเหตุนี้ ทำเพื่อประโยชน์ตรงนี้ ตรงอื่นไม่เกี่ยว

ถาม : ๒. แล้วประโยคที่ว่า เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะเห็นตถาคตชั่วเวลาที่กายของตถาคตดำรงอยู่ ถ้ากายแตกสิ้นไปแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เห็นตถาคต เทวดาและมนุษย์ที่ว่านี้ไม่ได้หมายถึงพระอรหันต์ที่ยังดำรงขันธอยู่ด้วยใช่ไหมครับ?

หลวงพ่ : ก็เทวดาไง ถ้าเป็นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามียังเกิดอยู่ ยังเกิดในชั้นเป็นเทวดาอยู่ ถ้าเป็นพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี ฉะนั้น ในเทวดานี้มีเทวดาปุถุชนกับเทวดาอริยบุคคล อริยบุคคล ถ้ายังไม่สิ้นกิเลส นะก็ยังคงเกิดตายในวัฏฏะ แต่ถ้าพูดถึงเป็นพระอรหันต์แล้วจบ ไม่มีการเกิดตาย ฉะนั้น มันพ้นไปจากเทวดา และพ้นไปจากมนุษย์

ฉะนั้น ไม่ได้หมายความว่าถึงพระอรหันต์ใช่ไหม? อันนี้มันเป็นเป้าหมายของชาวพุทธ ที่ถ้าเป็นพระอรหันต์แล้วจะไม่ดั่งเลสสงสัยในธรรม ฉะนั้น เราไม่ต้องไปวิพากษ์ตรง

นั่น เราวิพากษ์เฉพาะสิ่งที่เราไม่รู้ สิ่งที่จะแก้ไขอยู่นี้ ยา จะสมควรแก่ผู้เจ็บไข้ได้ป่วย ยา ไม่สมควรแก่ผู้ที่ไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วย

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อถ้าเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว จิตพ้นจากกิเลสไปแล้ว พ้นจาก ทุกๆ อย่าง ไม่ต้องเอามาผูกกันแบบนี้ ทีนี้คำที่ว่า

“ไม่รวมถึงพระอรหันต์ที่ดำรงขันธอยู่ ไซ้หรือไม่ใช่อย่างไร?”

อันนี้จบไป จบไปเพราะว่าจบ มันเรื่องของครูบาอาจารย์ไง ฉะนั้น สิ่งที่ว่าครูบา อาจารย์ท่านสอนอยู่นะ ถ้าเหตุการณ์มันเล็กน้อย เราก็ใช้ปัญหาที่เล็กน้อยนี้ตอบ ถ้า เหตุการณ์ที่มันใหญ่โต เราก็ใช้เหตุการณ์ที่ใหญ่โตมาตอบ แต่เนี่ยมันอย่างที่ว่านี้ ผู้ใดเห็น ธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตมันก็เป็นธรรมที่สูง ธรรมที่สูงที่ว่าเข้าใจได้ แต่เนี่ยพอบอกว่าผู้ใด เห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ตถาคตเห็นเรา เห็นเราตถาคต เราคือใคร? ความสับสนมัน เกิด ถ้าความสับสนมันไม่มีแล้วนะ ปฏิบัติไปด้วยความถูกต้องดีงาม มันจะดีงามของมัน ได้

อันนี้เป็นข้อที่ ๑. ฉะนั้นข้อต่อไปนะ

ข้อ ๑๑๓. ไม่มีเนาะ

ถาม : ๑๑๔. เรื่อง “เพราะไม่รู้จริง”

หลวงพ่ : คำถามถามว่าเขานอนแล้วเขาสั่น พอเขาสั่นเสร็จแล้วเขาก็ใช้ความสั่นของ เขามาพิจารณา มาพิจารณาเป็นคติธรรมของเขา แล้วมันก็เป็นคำถามมาถึงเราแล้ว เป็น คำถามว่า

ถาม : ความสั่นนี้เป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริง

หลวงพ่ : ความสั่นนะ สิ่งที่เป็นความสั่น สั่นถึงเหตุการณ์ของเขายู่ พอสั่นไปแล้ว นี้เขามาฟังธรรม พอฟังธรรมก็บอกว่า ฟังธรรมนะ ในธรรมของหลวงตาฟังว่า

“เราสามารถที่จะมีสติหรือขาดสติได้เหมือนกัน ดังนั้น ความสั่นจึงเป็นสิ่งที่เรา แคร้รับรู้หลายๆ และมีทั้งที่สามารถทำให้รู้ผิดชอบ รู้ดี รู้ชั่วได้”

ฉะนั้น คำว่ามีสติหรือไม่มีสติ นี่ความฝัน เห็นไหม ความฝันเป็นความฝัน ฉะนั้น นี่พูดถึงความฝัน ไอ้คำถามแรกเขาว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นตถาคต” นี่ความเป็นจริง แต่เนี่ยถ้าเป็นความฝันล่ะ? นี่ความฝันเป็นความจริงหรือเปล่า? ความฝันนั้นมันอยู่ที่คุณภาพอีกแหละ ถ้าคุณภาพของจิตดี ความฝันนะ อย่างเช่น ในพระไตรปิฎกบอกพระอรหันต์ฝันไม่ได้ พระอรหันต์ไม่มีฝัน ถ้าฝันไม่ใช่พระอรหันต์ แต่นั่นเวลาในคำถามว่าหลวงปู่มันเป็นพระอรหันต์หรือเปล่า? แล้วหลวงปู่มันท่านฝันหรือเปล่า?

นี่คำว่าความฝันนะ เวลานอนฝัน เช่นหลวงปู่ขาว ครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ เวลาฝันขึ้นมาเพราะมันไม่มีกิเลส ความฝันนะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นความจริง นี่เป็นความฝันนะ แต่ถ้าไปนั่งสมาธิล่ะ? นั่งสมาธิ เวลาพระอรหันต์นะ พระอรหันต์เขาจะรู้ถึงศักยภาพของร่างกายและจิตใจ อย่างเช่นรถ ใครที่เป็นเจ้าของรถ ใครที่มีรถเขาจะดูแลรักษารถของเขา รถนี้ไม่เคยได้อุ่นเครื่อง รถนี้จอดทิ้งไว้เลย ซึ่งรถมาก็จอดทิ้งไว้เลย รถนี้ต่อไปก็จะเสียหาย

แต่รถนี้เราดูแลรักษาเขา จิตใจและร่างกายก็เหมือนกัน ถ้าร่างกายของเรา เห็นไหม เวลาพระอรหันต์นะวิหารธรรม เวลาพระอรหันต์นั่งสมาธินั่งทำไม? ก็นั่งเพื่อให้ขั้นกับจิตแยกออกจากกัน เหมือนรถมันได้อุ่นเครื่อง รถนี้ได้ดูแลรักษา ถ้าดูแลรักษารถนี้จะใช้งานได้มาก

สังเกตได้ไหม? เช่นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาอยู่ทั้งวัน อยู่ทั้งวันเพราะท่านพัก ท่านพักในสมาธิ สมาธิคือการพักจิต สมาธินี้เดินจงกรมคือวิหารธรรม คำว่าวิหารธรรม เห็นไหม การทำอย่างนี้มันไม่ได้ทำเพื่อชำระกิเลส เพราะไม่มีกิเลสให้ชำระ

อย่างพวกเรา อย่างพวกปุถุชนเรานี้ ภาวนา เดินก้าว ๒ ก้าวก็จะล้ม นั่งสมาธิมันก็หัวทึมหมอน นี่มันทำไมภาวนาไม่ได้เลย ทำไมครูบาอาจารย์ที่ไม่มีกิเลส ทำไมท่านยังภาวนาได้แจ่มแจ้ง นั่งสมาธิได้มีความสุข มีวิหารธรรม ไอ้เรากิเลสท่วมหัว ภาวนานี้หัวทึมบ่อๆ ทำอะไรไม่ได้เลยเพราะอะไร? เพราะมันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มีกิเลส กิเลสมันทำก็ไม่ได้ เดี่ยวจะไม่สบาย อย่างนี้ตลอดไป

ฉะนั้น เวลาคนที่กิเลสท่วมหัว เวลาฝันมันก็ฝันแต่เรื่องกิเลสทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าพระอรหันต์เวลาฝัน เขาบอกพระอรหันต์ฝันไม่ได้ อันนี้มันเป็นประเด็นนะ เป็นประเด็นในพระไตรปิฎก ไม่อยากยืนยันเด็ดขาดเป็นจำเลยอีก เป็นจำเลยทุกข้อๆ ไม่ไหว มีแต่เป็นจำเลยโลกตลอดเลย เราจะบอกว่าครูบาอาจารย์ท่านฝันมันมีสติใจ นี่เขาบอกว่า “มีสติหรือไม่มีสติ”

ฝันหรือนิมิต เวลานั่งสมาธิเห็นนิมิต เห็นไหม ว่าเป็นนิมิต ถ้าเป็นนิมิตเราก็บอกว่าไอ้โฮ นิมิตนี้มีคุณภาพมาก พระอรหันต์เห็นอะไร รู้อะไรล่วงหน้า จะบอกอะไร รู้อะไรได้ล่วงหน้า เราก็จะเงี่ยหูฟังกันหมดเลย จะฟังแต่ว่าพูดเรื่องอะไร? แต่ถ้าเป็นความฝันนะ บอกว่าเมื่อคืนฝันว่า เห็นไหม มันผ่อนลงแล้ว มันผ่อนลง ไม่ให้คนไปยึดมั่นถือมั่น

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ เช่นหลวงปู่ขาว ครูบาอาจารย์เราท่านจะพูดเล่าเรื่องฝันเรื่องอะไร นั่นล่ะของจริงทั้งนั้นแหละ แต่ท่านพูดด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน ท่านพูดด้วยการไม่ให้เกิดอີโก้ ไม่ให้เกิดการยึดมั่นถือมั่น ท่านพูดเตือนสตินะ บางทีหลวงตาท่านบอกว่า “เมื่อคืนฝันว่า ฝันว่า” ฝันนั่นล่ะของจริงทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าเป็นไอ้พวกขี้หมูรา ขี้หมาแห้งบอก อู๊ย เมื่อคืนนะได้ อย่างนั้นๆ นี่เพื่อจะยกหางตัวเองไง แต่ครูบาอาจารย์เราท่านจะไม่ยกหางนะ เพราะยกหางมันคนมีกิเลส แต่ครูบาอาจารย์ที่ไม่มีกิเลสท่านไม่มีหางให้ยกหรือ

ฉะนั้น เราจะบอกว่าเวลาฝันนี้ เวลาฝันถ้าจิตมันตื่นนะ มันก็ฝันได้ ถ้ามันฝันนะ จิตดี คุณภาพของจิตดีนี้ฝันแล้วมันก็จะมีเรื่องจริงมากกว่าเรื่องไม่จริง เห็นไหม ฉะนั้น เขาถามว่าสิ่งที่เขาฝันมันจะลงตรงนี้ไหม? ลงที่ว่า

“สิ่งที่ฝันนี้จริง แต่ความฝันนั้นไม่จริง”

คำพูดนี้เป็นคำพูดของหลวงปู่ดุลย์ หลวงปู่ดุลย์ท่านเตือนลูกศิษย์ไว้เยอะ

“สิ่งที่เห็นจริงไหม?”

“จริง”

“แต่สิ่งที่เห็นนั้นจริงหรือไม่จริง”

นี่สิ่งที่เห็นเป็นสมมุติจริงไหม? สิ่งที่เราเห็นภาพนี้จริงไหม? เห็นภาพจริงๆ นี่มันจริงไหม? มันเป็นภาพอย่างที่เราเห็นจริงหรือเปล่า? ฉะนั้น บอกว่าสิ่งที่เห็นนี้จริง แต่ภาพนั้นเขาวาดขึ้นมา ภาพนั้นเขาสร้างขึ้นมา แล้วมันจริงหรือเปล่านั้น? เห็นไหม เพื่อจะให้เรามองว่าทุกสรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นอนิจจัง นี่คำพูดของครูบาอาจารย์แต่ละคำมันจะมีเนื้อหาสาระ มันจะมีคติธรรมให้เราได้ใช้ประโยชน์มหาศาลเลย แต่เราจะใช้หรือไม่ใช้ล่ะ? เราจะมีสมองพอจะคิดได้ถึงไหมล่ะ? ถ้าเรามีสมองพอจะคิดถึง นั่นเป็นตรรกะนะ แต่ถ้าเป็นความจริงไม่ใช่ เป็นความจริงอีกอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น เขาจะถามว่า “สิ่งที่เขาเห็นนี้จริงหรือเปล่า? แล้วฝันนี้เป็นจริงไหม?”

เราจะไม่มัวอำนาจเหนือกับจิตวิญญาณหรือความรู้ของใคร เราจะมีอำนาจกับความรู้สึกของเราเท่านั้น ถ้าเรามีอำนาจกับความรู้สึก เราฝันแล้วมันให้คิดอะไรกับเราบ้าง สิ่งที่เราฝันมันเกิดขึ้นมาจากเรานะ แล้วเราก็เป็นคนรับรู้เพราะเราฝัน ส่วนใหญ่ฝันเสร็จแล้วก็ไปหาอาจารย์ นี่ฝันอย่างนี้คืออะไร? ฝันอย่างนี้คืออะไร? ก็ฝันเอง ก็ฝันเองรู้เอง แล้วไปถามคนไม่ได้ฝัน ไอ้คนฝัน มันฝันแล้วก็ไปถามคนอื่น แต่ถ้ามันฝันแล้วมันให้คิดอะไรกับเรา นี่ตรงนี้สำคัญ

ถ้ามันให้คิดกับเรา เป็นความดีกับเรา เป็นสิ่งที่ให้หัวใจนี้ชุ่มชื้น นี่เวลาภาวนาไป ถ้าจิตสงบมันอบอุ่น มันสดชื่น เห็นไหม นี่ถ้าความฝันมัน เวลาผู้ที่ปฏิบัติมีคุณธรรมนะ เวลาจิตเขาเรียกว่า “ธรรมเกิดฯ” มันจะเหมือนกับฝัน ฝันจะมีเรื่องเข้ามาใช่ไหม? แต่ถ้าเวลาเรานั่งสมาธิไป พอจิตมันลงนะมันจะมีธรรมะ คือสิ่งที่เป็นคติธรรมเป็นข้อๆ เตือนมาเลย นี่เขาเรียกธรรมเกิด แต่ไม่ใช่อริยสัจ

ถ้าอริยสัจจะจิตต้องสงบ พอจิตสงบแล้วนี่ จิตน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ มันเป็นสิ่งที่เป็นวัตถุที่จับต้องเลย พอจับต้องกิเลสของเรามันอาศัยกาย อาศัยเวทนา อาศัยจิต อาศัยธรรมออกไปหากิน แบบเชื้อโรคเลย เชื้อโรคมันจะแสดงตัว เพราะมันต้องอยู่ในร่างกายเราใช่ไหม? พออยู่ในร่างกายเรา

มันก็ทำให้ร่างกายเราเจ็บไข้ได้ป่วยไข้ไหม? นี่เชื้อโรค แล้วเราก็กินยาเข้าไปไข้ไหม? เราก็กินยาขึ้นมาให้เชื้อโรคนั้นหาย ฆ่าเชื้อโรคนั้น เชื้อโรคนั้นตายไป

อันนี้ก็เหมือนกัน สิ่งทีเวลามันคิดขึ้นมา เวลาจิตมันสงบขึ้นมา เห็นไหม จิตสงบ มันเห็นธรรมนั้นอย่างหนึ่ง แต่ถ้าจิตมันเป็นสติปัญญา ๔ มันเป็นวิปัสสนา วิปัสสนาที่ชำระกิเลส กิเลสมันเหมือนเชื้อโรค พอเชื้อโรคนั้นอาศัยกาย อาศัยเวทนา อาศัยจิต อาศัยธรรมออกไปเพิ่มพูนเชื้อโรคให้เข้มแข็งขึ้น ฉะนั้น เวลาจิตเราสงบแล้วเราเห็นกาย เราพิจารณาให้แปรสภาพ คือว่ามันมีเชื้อโรคอยู่ในนั้น

ถ้ายา ยาคือมรรคญาณ ยาคืออริยสัจ มันเข้าไปแยก ไปแยะ ไปทำลาย เห็นไหม เวลากิเลสมันขาด เชื้อโรคนั้นตายไป นี่อันนี้เป็นสติปัญญา ๔ อันนี้เป็นวิปัสสนา อันนี้เป็นอริยสัจ แต่เวลาจิตสงบ แล้วมันเกิดคตินธรรมขึ้นมา เกิดเป็นคำๆ มา อย่างเช่นที่หลวงตาท่านพูด จิตของท่านนี้สูงมาก เพราะจิตของท่านเวลามองไปทะลุภูเขาเลากา โลกนี้ไม่มีอะไรเลย มีแต่ความว่างหมดเลย แล้วเวลาคตินธรรมเกิด เห็นไหม นี่ที่ว่าธรรมมาเตือนๆ นี้ธรรมมันเกิด

“จิตที่มันสว่างไสว จิตที่มันส่องใส มันเกิดจากจุดและต่อม เกิดจากจุดและต่อม”

ท่านบอก เห็นไหม นี้ธรรมมาเตือนใจ นี้เวลาธรรมเกิด ธรรมมาเตือน แต่ท่านยังงงนะ พอเกิดแล้วท่านงงใหญ่เลย จับไม่ได้ ท่านต้องพิจารณาอยู่พักหนึ่งเลย แล้วย้อนกลับมาถึง อ้อ อะไรเป็นจิต อะไรเป็นจุด อะไรเป็นต่อม แต่ขณะที่คตินธรรมเกิดขึ้นมา นี่มันเป็นคำพูดไข้ไหม? แต่เราไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน แต่พอมันได้อันนั้น พอธรรมนี้มาเตือนบิ๊บบท่านก็มาค้นคว้าของท่าน อะไรเป็นจิต? อะไรเป็นจุด? อะไรเป็นต่อม? แล้วจุดมันอยู่ที่ไหน? ต่อมน้อยอยู่ที่ไหน?

พอมันเข้าไปหาจุด หาต่อมขึ้นมา อ้อ ใ้ที่ว่างๆ หมดเลย จิตที่มันส่งออกไปมันทะลุภูเขาเลากา มันเกิดจากจุดและต่อมนี่ พอเข้าถึงจุดและต่อมนี่ พอจับจุดและต่อมนี่ได้ ท่านก็มาพิจารณา เห็นไหม อันนี้เป็นอริยสัจ แต่เวลาขณะที่เกิดเป็นจุดและต่อม ตอนนั้นเป็นอริยสัจหรือยัง? ไม่เป็น เป็นธรรมเกิด ธรรมะเกิด ธรรมะมาเตือนๆ ฉะนั้น เวลาภาวนาไปนี้ธรรมะมาเตือน

นี่เราจะเปรียบเทียบฝัน ฝันกับคติธรรม ธรรมที่มาเตือนมันเป็นคนละอย่าง มันยัง
ลึกลับซับซ้อนนะ เรื่องของจิตนี่ลึกลับซับซ้อนมาก เวลาหมอเขารักษาคนไข้ รักษาคนไข้
นะมันก็เพาะเชื้อ เข้ากล้องจุลทรรศน์มันก็รู้ว่าเป็นโรคอะไร แต่เวลาภาวนาไป เวลาจิต
มันเป็น จิตมันเป็น มันไปรู้ ไปเห็นเข้า แล้วเราจะตามอาการนะ

เวลาครูบาอาจารย์ที่รักษาคนไข้ คือหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เราที่แก้จิต เขาแก้ไป
ตามพันธุกรรมของมัน พันธุกรรม จิตที่มันนึกคะนอง พระอรหันต์ เห็นไหม สุขวิปัสส
โก เดวิชโซ มันมีพื้นฐานมาแตกต่างกันหมด พื้นฐานแตกต่างกัน เหตุที่เกิดแตกต่างกัน
โรคภัยไข้เจ็บแตกต่างกัน แตกต่างกันหมดเลย แล้วเวลารักษาต้องตามอาการ แล้วดึง
กลับมาพิจารณาจนเขาหาศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ ของเขาโดยสมบูรณ์

นี่ธรรมโดยสมบูรณ์ มรรคญาณโดยสมบูรณ์ แล้วถ้ามันพิจารณาไป แล้วมรรคมัน
รวมตัวสมุจเฉทปหาน มรรคสามัคคีรวมตัว คือยานี้สมคูล พอสมคูลขึ้นมา ยามีกำลังพอ
มันก็เข้าไปชำระกิเลสเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป นั่นคือการรักษาแบบครูบาอาจารย์ของเรา
การรักษาแบบนี้มันต้องมีจริง ถ้ามันไม่มีจริงทำอะไรไม่ได้หรอก

ฉะนั้น สิ่งที่เขาบอกว่า “นี่เป็นความฝันหรือเปล่า?” แล้วถ้าเป็นความฝันนี่มันฝัน
เพราะไม่รู้จริง ทำให้เขาเกิดความลังเลสงสัย แล้วสิ่งที่ฝัน นี่ฝันแล้วเขาเอาฝันนี้มาเปิด
เทศน์หลวงตาฟัง พอฟังเทศน์หลวงตาเสร็จแล้วก็มาถามเรา นี่มันถามใครไม่ได้มันก็มา
ถามเรา พอมาถามเรา เราตอบเพราะว่ามันมาเข้ากับอันนี้ไง มันมาเข้ากับว่า “เรื่องสงสัย
พุทธพจน์ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต”

อันนี้เป็นการปฏิบัติ เป็นถึงสั่งจะความจริง มันเป็นความจริง เป็นความจริงแล้วนี่
คนไม่เข้าใจก็ตีความให้มันต่ำลงมาเฉยๆ ว่าเห็นเราคือตัวเราหรือ? หรือเป็นบุคลาธิษฐาน
หรือเป็นคำสั่งสอน ใจมันเป็นบุคลาธิษฐาน แต่ถ้าทำจริง เห็นจริงแล้วมันจะซาบซึ้งมาก

ข้อที่ ๒. ความฝันนี่เราเป็นปุถุชน เราเป็นคนมีกิเลส นี่ฝันเหมือนกัน มันก็เป็น
เรื่องนามธรรม ทำไมมันเข้ากับข้อแรกไม่ได้ ข้อแรกนั้นจิตมันลงลึกเข้าไปสู่ระดับของ
การวิปัสสนาญาณ ข้อที่ ๒. นี่มันเป็นเรื่องของจิตพื้นๆ ของพวกเรา ฉะนั้น ของพวกเรา
ของพวกปุถุชน ของคนมีกิเลสมันก็เป็นเรื่องของจิตแพทย์ พวกจิตแพทย์ เห็นไหม เวลา

คนไข้คนป่วยทางจิต เขาก็ใช้ทางการแพทย์นี้เพื่อรักษาให้จิตมันเป็นปกติ ถ้าจิตมันเป็นเรื่องปกติ เรื่องสามัญสำนึกมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ แต่เวลาปฏิบัติมันก็เริ่มต้นจากตรงนี้ เริ่มต้นจากความรู้สึกนึกคิด เริ่มต้นจากจิต หลวงตาท่านบอกว่า

“ไม่มีสิ่งใดสัมผัสธรรมได้ นอกจากความรู้สึกของคน”

ความรู้สึก เรื่องจิตวิญญาณนี้สัมผัสธรรมได้ตามความเป็นจริง จิตฟุ้งซ่านก็ ฟุ้งซ่าน จิตสงบก็จิตสงบ จิตเกิดปัญญา จิตชำระกิเลส จิตนี้รู้เอง รู้เอง เห็นเองเพื่อจิต มันคงแข็งแรงขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน ขณะที่จิตลุ่มลुकคลุกกลาน จิตที่ไม่มีกำลังเลย ผันก็ไม่รู้ว่าผัน สิ่งใดเกิดขึ้นมา ฟุ้งซ่าน ทุกข์ยากขนาดไหนก็ไม่รู้สึกตัวเอง ไม่รู้สึกตัวเองเลย ว่าตัวเองทุกข์ตัวเองยาก แต่ทุกข์เพราะจับต้นชนปลายไม่ถูก

แต่พอมันเย็นได้ขึ้นมา พอจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เห็นไหม มีศรัทธา มีความเชื่อ กำหนดพุทธโธ ใช้บริการ หรือใช้ปัญญาขึ้นมาจนจิตมันสงบ พอมันสงบเข้ามามันก็เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา มันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา แล้วพอมันออกใช้ปัญญาเป็น ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่การงาน เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาแต่ตักงานไม่มีงานทำ มันก็เป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มี ความรับผิดชอบสิ่งใด

ฉะนั้น เวลาเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา ก็ทำสมาธิได้แต่ออกใช้ปัญญาไม่เป็น มันก็ยังเป็นผู้ที่ไม่มีหน้าที่การงานจนเป็นผลงานของจิตนั้น พอจิตมันมีหน้าที่การงาน มันพัฒนาของมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นไหม มันก็จะก้าวเดินของมันเป็นขั้นเป็นตอน เป็นเรื่องของจิตทั้งนั้น เรื่องความรู้สึกนึกคิดที่สัมผัสธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ได้สัมผัส ได้รับรู้สึก ได้มีการกระทำ

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นอันเดียวกันนะ ธรรมสากจณา เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ จิตที่มันมีหลักมี เกณฑ์คู่กัน พุตกันมันรู้ คนที่ไม่รู้พูดออกมา คนที่รู้ รู้ทันที คนที่ไม่รู้พูดออกมามันเลื่อนลอย มันเป็นเรื่อง มันเป็นเรื่องจริงขึ้นมา พูดออกมานี้มันปักหลัก ปักฐาน มันมั่นคง แล้วพูดด้วยเหตุด้วยผลชัดเจน แล้วถามมา ถามขนาดไหนก็ไม่ไขว่ไขว แต่ถ้าไม่มีหลักเกณฑ์นะ พูดคำแรกนี้ชัด แต่อย่าถามคำที่สองนะ มันจะตอบผิดจากคำ

แรกแล้ว แล้วยิ่งที่สาม ที่สี่ไปนะหลักลอย ไม่มีแล้ว เพราะอะไร? เพราะเราไม่มีหลัก เราไม่รู้จริง เราก็สงสัย แล้วถ้าถามมาแล้วมันเลื่อนลอย เห็นไหม นี่พูดถึงว่าถ้ามันพัฒนา

ฉะนั้น ข้อที่ ๑. กับข้อที่ ๒. ข้อที่ ๑. หมายถึงว่ามันเป็นเรื่องผู้ที่ปฏิบัติ มันเป็นเรื่องจริงไปเลยถ้าทำได้จริง ถ้าทำไม่ได้จริงก็เลื่อนลอยไปเลย ข้อที่ ๒. เรื่องความผัน ความผันมันก็อยู่ที่ทุติภาวะ อยู่ที่เราใช้เป็นคตินธรรม เราใช้ประโยชน์กับเรา ก็เป็นประโยชน์กับเรา

ฉะนั้น เราจะบอกว่าสิ่งที่ผันนั้นเป็นความจริงใช่ไหม? แต่สิ่งที่ผันนั้นไม่จริง อันนั้นเป็นการเตือนของหลวงปู่ดุลย์ ในการเตือนผู้รู้ ผู้เห็นในการปฏิบัติว่าอย่าประมาท แต่ของเรานี้เราผันของเราเอง คือเป็นเรื่องในบ้านของเรา เป็นเรื่องในหัวใจของเราเอง เป็นเรื่องแหว เรื่องกรรมของจิตเราเอง แล้วจิตเราผันมันจะเชื่อได้หรือเชื่อไม่ได้ล่ะ?

ไม่ใช่ว่าสิ่งที่เห็นนั้นจริง แล้วสิ่งนั้นไม่จริง แต่เรารู้สึกเอง เห็นเอง ไม่มีใครมาหลอกลวง ไม่มีใครมาปั้นแต่งเรื่องนี้ขึ้นมา เรารู้เอง เห็นเอง แล้วมันเป็นคตินธรรมกับเรา ได้ไหม? ถ้ามันเป็นคตินธรรมได้เอาตรงนั้น เอาที่เป็นประโยชน์ ที่ไม่เป็นประโยชน์ทิ้งไว้ เพราะเราเกิดตายมาตั้งแต่อดีตชาติ ไม่มีต้น ไม่มีปลายจนมาถึงปัจจุบัน แล้วเราก็จะเกิดจะตายต่อไป

ฉะนั้น สิ่งที่เราทำอยู่แล้วมันก็เป็นสิ่งที่เรารู้ เราเห็น เราพัฒนามา ฉะนั้น สิ่งที่เป็นคตินธรรมมันจะทำให้เรามีหลัก มีเกณฑ์ แล้วเราจะหักวัฏฏะได้ หักวัฏฏะหมายถึงภavana จนสิ้นสุดแห่งทุกข์ที่นี่ สิ้นสุดแห่งทุกข์ในหัวใจผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันเป็นคตินธรรม แล้วเราสะท้อนใจนะ เราก็หาหลัก หาเกณฑ์ของเรา ทำเพื่อประโยชน์กับเรา

คนจะมั่งมีศรีสุข ทุกข์ทนเจ็บใจขนาดไหน สุดท้ายแล้วจะต้องทิ้งทุกอย่างไว้ในโลกนี้ แล้วไปแต่จิตวิญญาณของเรา แล้วจิตวิญญาณนี้มันจะไปสิ้นสุดกันที่ไหน? แต่ถ้ามีสติปัญญาเดี๋ยวนี้ แก่ใจเดี๋ยวนี้ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติแต่ไม่สิ้นสุดแห่งทุกข์ แต่เราได้สร้างสมบัติของเรานะ คนมีสมบัติพัสถาน จะออกเดินทางมันก็อบอุ่น คนไม่มีสิ่งใดคิดเนื้อติดตัวไป ออกเดินทางละล้าละลังนะ

ถ้าเราปฏิบัติสิ้นสุดแห่งทุกข์ได้ก็เป็นประโยชน์กับเรา ถ้าไม่ได้เราก็มีเสปียงติด
ตัวเราไป เอวัง